

Gevolgen van de energiecrisis voor sportverenigingen

Rapportage sportverenigingen maart 2023

Chris Dalhuisen

Amilia Aarnink

Janine van Kalmthout

Peter van Eldert

Gevolgen van de energiecrisis voor sportverenigingen

Een peiling onder sportverenigingen

In opdracht van het ministerie van VWS

Chris Dalhuisen
Amilia Aarnink
Janine van Kalmthout
Peter van Eldert

© Mulier Instituut
Utrecht, maart 2023

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T [@mulierinstituut](https://www.mulierinstituut.nl)

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Problematiek sportverenigingen	5
3.	Energiekosten	9
3.1	Eigen energierekening	10
3.2	Energiekosten via huur	12
3.3	Aparte energierekening naast de huur	14
4.	Contact gemeenten, steunmaatregelen	17
	Bijlage 1 Vragenlijst	19

1. Inleiding

De ontwikkelingen in de energiekosten zetten de financiën van sportverenigingen onder druk. De Tweede Kamer ziet de urgentie van de situatie en wil op de hoogte blijven van de ontwikkelingen van de energiekosten en de impact op de sportsector. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft het initiatief genomen om de situatie bij sportverenigingen te monitoren.

Voor een peiling naar de gevolgen van de gestegen energiekosten voor sportverenigingen heeft het Mulier Instituut een vragenlijst uitgezet. Om snel een eerste inkijk in de situatie bij de sportverenigingen te kunnen geven hebben we na twee weken de eerste data geanalyseerd. Die eerste resultaten waren gebaseerd op een responsgroep van 396 sportverenigingen in Nederland. De eerste resultaten zijn terug te vinden in de notitie '[Gevolgen van de energiecrisis voor sportverenigingen](#)'.

Om een beter en breder beeld te krijgen van de gevolgen van de gestegen energiekosten bij de sportverenigingen hebben we de dataverzameling doorgezet en uitgebreid. In deze rapportage geven we de resultaten van deze uitgebreidere peiling onder sportverenigingen weer.

Methode

De vragenlijst over de gevolgen van de energiekosten hebben we uitgezet onder het MI Verenigingspanel en via een 'open link'. De open link naar de vragenlijst hebben we verspreid via sociale media en met medewerking van NOC*NSF onder sportbonden. We hebben de data verzameld van 2 februari t/m 6 maart 2023.

In totaal hebben we van 982 sportverenigingen de vragenlijsten geanalyseerd (283 van het MI Verenigingspanel en 699 via de open link). Met name in de open link waren bepaalde sporten sterk vertegenwoordigd. Via de open link is de vragenlijst vaak ingevuld door verenigingen met energieproblematiek en die beschikken over een eigen accommodatie en/of kantine. Om de representativiteit van de steekproef enigszins te waarborgen hebben we deze gewogen naar grootte van de vereniging en type sport.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op het toekomstbeeld van de sportverenigingen en welke problemen er spelen binnen de verenigingen, waaronder de energielasten. In hoofdstuk 3 beschrijven we in welke mate verenigingen te maken hebben met energiekosten en hoe die zich de afgelopen zes maanden hebben ontwikkeld. Tot slot gaan we in hoofdstuk 4 kort in op de contacten met de gemeenten over gestegen energiekosten en de mogelijkheden voor steunmaatregelen.

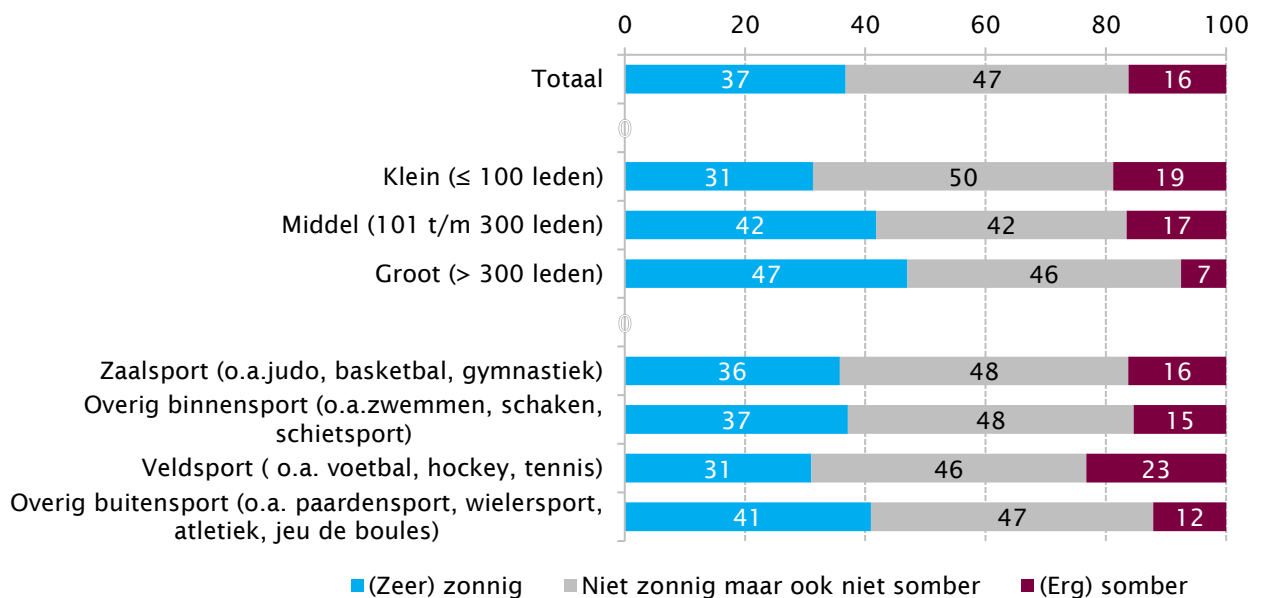
2. Problematiek sportverenigingen

Toekomstbeeld sportverenigingen

Ruim een derde van de sportverenigingen heeft vertrouwen in de toekomst van de vereniging (37%) en ziet deze (zeer) zonnig in (figuur 2.1). 16 procent van de verenigingen ziet de toekomst (erg) somber in. Dit is vergelijkbaar met een peiling in de zomer van 2022. Toen gaf 18 procent van de verenigingen aan weinig vertrouwen te hebben en de toekomst van hun vereniging (zeer) somber in te zien. 36 procent was toen optimistisch over de toekomst.

Vooraf kleine verenigingen (≤ 100 leden) en verenigingen die veldsport aanbieden (onder andere voetbal, hockey en tennis) zien de toekomst relatief vaak somber in. Verenigingen die overige buitensporten aanbieden (zoals paardensport, wielrennen en atletiek) zijn vaker positief over hun toekomst dan de andere verenigingen.

Figuur 2.1 Toekomstbeeld sportverenigingen, naar achtergrondkenmerken, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=982)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Verenigingen die de toekomst somber inzien, geven als belangrijkste redenen een dalend ledental, stijgende en/of hoge (energie)kosten en dalende inkomsten, en een dalend aantal vrijwilligers. Verenigingen geven aan dat niet alleen de energiekosten zijn gestegen. Meerdere producten zijn duurder geworden door inflatie. Ook geeft een deel van de verenigingen aan dat de bondskosten stijgen. Voor deze verenigingen betekent dit dat ze geen reserves over hebben om te investeren in energiebesparende maatregelen.

Het dalende ledental, de gestegen kosten en het dalende aantal vrijwilligers zijn ook zorgen die spelen voor verenigingen die neutraal naar de toekomst kijken. De verenigingen die de toekomst zonnig inzien, geven aan een stabiel of groeiend ledental te hebben en omschrijven zichzelf als financieel gezond. Een aantal van deze verenigingen heeft in het verleden al verduurzaamd, waardoor zij minder last hebben van hoge kosten.

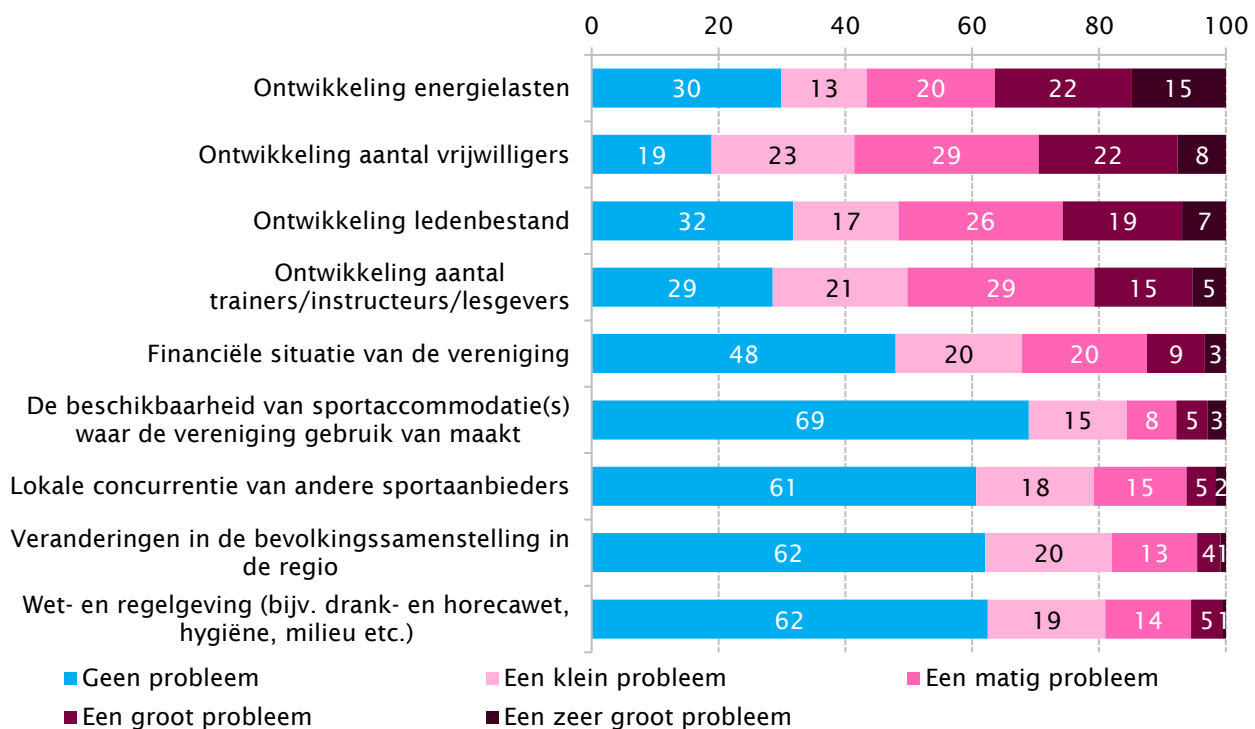
Problemen sportverenigingen

We hebben sportverenigingen gevraagd hoe zwaar verschillende problemen in de vereniging wegen. De ontwikkeling van het aantal vrijwilligers, het aantal trainers/lesgevers, de energielasten en het ledenbestand vormen voor de meerderheid van de verenigingen een probleem (figuur 2.2). Slechts één op de vijf verenigingen (19%) ervaart de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers niet als een probleem. Drie op de tien verenigingen zien de energielasten (30%), het aantal trainers/lesgevers (29%) en/of de ledenontwikkeling (32%) niet als een probleem (figuur 2.2).

Ten opzichte van de zomer van 2022 is met name de ontwikkeling van de energielasten voor meer verenigingen een probleem geworden (van 48% geen probleem in de zomer 2022 naar 30% in maart 2023). Ook de ontwikkeling van het aantal trainers/instructeurs/lesgevers is in maart 2023 voor meer verenigingen een probleem (29% geen probleem) dan in de zomer van 2022 (35% geen probleem). De problemen rondom ledenontwikkeling en ontwikkeling van het aantal vrijwilligers zijn ten opzichte van de zomer van 2022 vrijwel gelijk gebleven.

De ontwikkeling van de energiekosten vormt in het eerste kwartaal van 2023 het vaakst een (zeer) groot probleem voor sportverenigingen (figuur 2.2). Veldsportverenigingen (59%; niet in figuur) ervaren de ontwikkeling van de energiekosten relatief vaker als een (zeer) groot probleem dan zaalsportverenigingen (25%). Verder ervaren verenigingen relatief vaak (zeer) grote problemen met de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers (30%), het ledenbestand (26%) en het aantal trainers/instructeurs/lesgevers (21%). Bij twee vijfde van de verenigingen spelen meerdere (zeer) grote problemen tegelijk. Zo vormen ontwikkelingen in de energiekosten en het ledenbestand voor ongeveer 12 procent van de verenigingen beide een (zeer) groot probleem.

Figuur 2.2 Ernst van verschillende problemen bij de sportvereniging, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=982)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Wanneer verenigingen aangaven dat het probleem ‘zeer groot’ is, hebben we gevraagd of dit een bedreiging vormt voor het voortbestaan van de vereniging. De ontwikkeling van de energielasten en het ledenbestand beschouwen verenigingen niet alleen het vaakst als zeer groot probleem, maar ook het vaakst als een probleem dat het voortbestaan van de vereniging bedreigt. 99 procent van de verenigingen die ledenontwikkeling als ernstig probleem vermelden, ervaart dit als een probleem dat het voortbestaan bedreigt. Van de verenigingen die de ontwikkeling van de energielasten als ernstig probleem vermelden, is dit 82 procent. Bijna alle verenigingen met zeer grote problemen met de financiële situatie geven aan dat deze het voortbestaan bedreigen (97%).

De verenigingen die (zeer) grote problemen hebben met de energielasten (37%), lichten toe dat de energiekosten veel te hoog zijn. Zij geven aan dat de kosten soms verzesvoudigd zijn. Als de kosten zo hoog blijven, is dit op termijn niet meer op te brengen door de vereniging. Voor energiebesparende maatregelen is vaak ook geen ruimte. Bovendien geven deze verenigingen aan dat er geen hulp is van de (lokale) overheid. Ook geven zij aan dat ze door de hoge energiekosten genoodzaakt zijn de contributie te verhogen. Dit brengt weer problemen met zich mee voor het ledenbestand.

Hoge contributie en corona zijn volgens de verenigingen die een (zeer) groot probleem hebben met de ontwikkeling van het ledenbestand, oorzaken voor de afname van het aantal leden. Mensen zijn tijdens corona andere sporten gaan beoefenen, vaak individueel, en zijn zelf gaan bepalen waar en wanneer ze sporten. Nu de contributie vaak noodgedwongen omhoog is gegaan en mensen thuis ook hogere kosten hebben, raken veel verenigingen meer leden kwijt. Verenigingen geven verder aan dat ze door een dalend ledental ook de reserves moeten aanspreken.

Volgens de verenigingen die een (zeer) groot probleem hebben met de ontwikkeling van het aantal vrijwilligers, heeft de afname van het ledenbestand indirect effect op het aantal vrijwilligers: minder leden, minder vrijwilligers. Bovendien geven deze verenigingen aan dat mensen na corona drukker zijn en geen tijd hebben om bestuurs- of commissietaken op zich te nemen. Ook is er onvoldoende bereidheid om als vrijwilliger aan te slag te gaan. Leden verwachten dat alles wel geregeld wordt of vragen geld voor verenigingstaken. Een respondent licht toe:

‘Er ontstaat een tweedeling in ons ledenbestand. Aan de ene kant zien we het “klassieke” verenigingslid, voor en door leden, en aan de andere kant zien we een groeiende groep leden die zich meer als afnemer gedraagt en zich minder met het verenigingsleven bemoeit.’

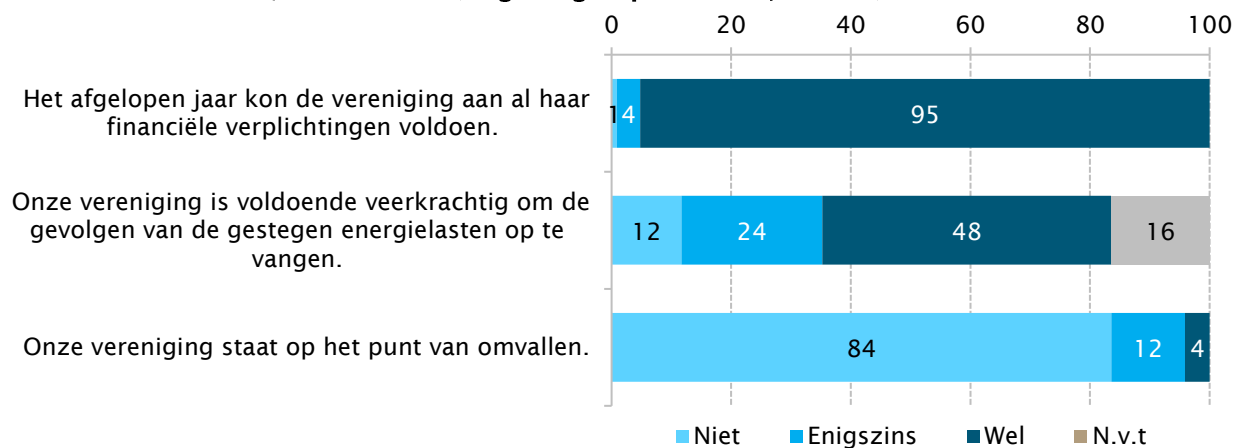
Veerkracht en continuïteit

Ondanks de ervaren problemen zijn sportverenigingen in het eerste kwartaal van 2023 overwegend positief over de eigen veerkracht en continuïteit. Het grootste deel van de verenigingen kon in 2022 voldoen aan hun financiële verplichtingen (95%; figuur 2.3). De meeste verenigingen staan begin 2023 niet op het punt van omvallen (84%). Dit is vergelijkbaar met de peiling in de zomer van 2022. Toen gaf 85 procent van de verenigingen aan niet op omvallen te staan (4% wel en 11% enigszins).

Het zijn met name kleine verenigingen (≤ 100 leden, 8% wel en 16% enigszins) en zaalsportverenigingen (8% wel en 21% enigszins) die aangeven op omvallen te staan. Het aandeel kleine en zaalsportverenigingen dat op omvallen staat, is ten opzichte van de zomer van 2022 gestegen. Verenigingen die op omvallen staan, geven vaker dan de andere verenigingen aan dat ze (zeer) grote problemen ervaren met de financiële situatie van de vereniging en de ontwikkeling van de energielasten.

Over de veerkracht om de gevolgen van de gestegen energielasten op te vangen loopt het oordeel van de verenigingen wat meer uiteen. Bijna de helft (48%) geeft aan voldoende veerkrachtig te zijn om deze gevolgen op te vangen. Een deel verwacht deze niet (12%) of slechts enigszins (24%) op te kunnen vangen. Voor met name kleine verenigingen en verenigingen voor zaalsporten en overige binnensporten is deze stelling niet van toepassing. De veldsportverenigingen (24% niet en 25% enigszins) en de verenigingen die zowel over een eigen accommodatie als een eigen kantine beschikken (14% niet en 31% enigszins), hebben wat minder vertrouwen in hun veerkracht dan de andere verenigingen. Het zijn overigens vaak de veldsportverenigingen die over een eigen accommodatie met kantine beschikken.

Figuur 2.3. Oordeel van sportverenigingen over de eigen veerkracht en continuïteit, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=982)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

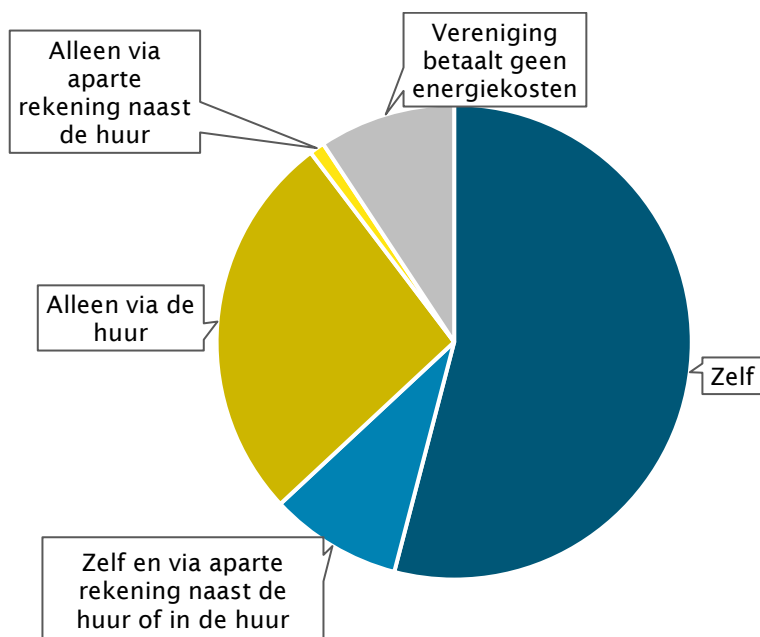

3. Energiekosten

We hebben gekeken naar verschillende manieren waarop sportverenigingen de energiekosten betalen. Ongeveer één op de tien verenigingen in dit onderzoek geeft aan op geen enkele manier energiekosten te betalen. Dit zijn met name een aantal verenigingen voor overige binnensporten (zoals bridge, schaken en yoga) en verenigingen voor overige buitensporten (zoals wandelsport, hengelsport en roeien). De overige verenigingen betalen de energiekosten zelf, via de huur of via een aparte rekening voor energie naast de huur. Bij een aantal verenigingen is een combinatie aan de orde.

In dit onderzoek betaalt ruim 50 procent van de verenigingen zelf de energierekening (figuur 3.1). Dit zijn met name verenigingen voor veldsporten (zoals voetbal, hockey en tennis). Ongeveer 10 procent van de verenigingen betaalt naast de eigen energierekening nog energie voor wat ze huren (via een aparte rekening of doordat de energie is doorbelast in de huur). Ongeveer een kwart van de verenigingen betaalt de energiekosten via de huur. Dit zijn met name verenigingen voor zaalsporten (zoals basketbal, volleybal en gymnastiek). Bij ongeveer 1 procent van de verenigingen worden de energiekosten apart in rekening gebracht naast de huur.

Figuur 3.1 Hoe betalen verenigingen energiekosten? Peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=931)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

In dit hoofdstuk laten we de verenigingen die geen energiekosten betalen buiten beschouwing. Per kostenplaats (zelf energierekening betalen, energie via de huur of energie via aparte rekening) beschrijven we wat de ontwikkeling is en wat de gevolgen voor de verenigingen zijn.

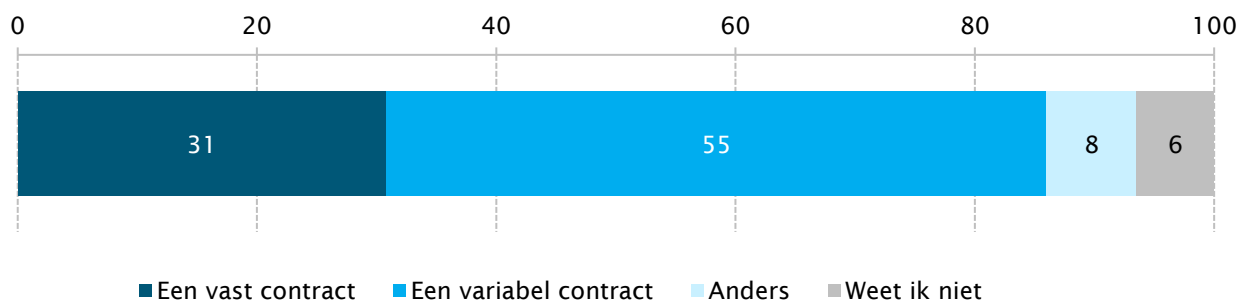
3.1 Eigen energierekening

In totaal geven zes op de tien van de geselecteerde sportverenigingen aan de energierekening van de sportaccommodatie waarvan ze gebruikmaken zelf te betalen. Daarbij verschilt het tussen verenigingen voor welke onderdelen ze de energierekening zelf betalen. Van de responderende verenigingen betaalt 49 procent zelf de energiekosten voor de sportvoorziening. 55 procent doet dit voor de kantine of het clubgebouw en 36 procent voor de opstallen, zoals kleedkamers.

Van de responderende verenigingen die zelf de energiekosten betalen, heeft 55 procent een variabel contract en 31 procent een vast contract in het eerste kwartaal van 2023 (figuur 3.2). Van de verenigingen met een vast contract heeft 38 procent dit in de afgelopen zes maanden afgesloten. Voor een vijfde van de verenigingen met een vast contract loopt het binnen een half jaar af.

De gestegen energielasten vormen vaker een (zeer) groot probleem voor verenigingen met een variabel contract (61%) dan voor verenigingen met een vast contract (36%). Ook geven verenigingen met een variabel contract vaker aan dat ze op omvallen staan (12% enigszins en 4% wel) dan verenigingen met een vast contract (7% enigszins en 2% wel). De verenigingen met een vast contract dat ze in het afgelopen half jaar hebben afgesloten, geven aan vaker een (zeer) groot probleem te ervaren met de gestegen energielasten dan de verenigingen die eerder een vast contract afsloten.

Figuur 3.2. Type energiecontract, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=683)

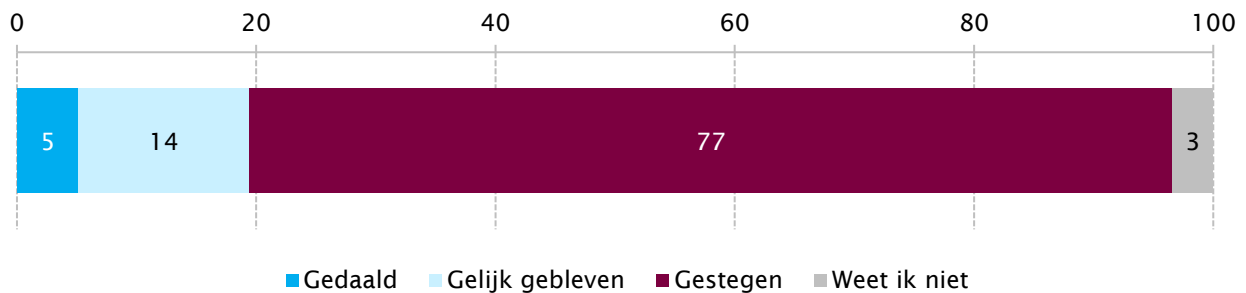

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Ontwikkeling energiekosten

Drie kwart van de verenigingen die zelf de energiekosten betalen, geeft aan dat de energiekosten de afgelopen zes maanden zijn gestegen (figuur 3.3). Bij een enkeling zijn ze gedaald (5%), mogelijk door energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking via bijvoorbeeld zonnepanelen. De verenigingen met een variabel contract en de verenigingen die in het afgelopen half jaar een vast contract afsloten, geven vaker aan dat de energiekosten zijn gestegen dan de andere verenigingen.

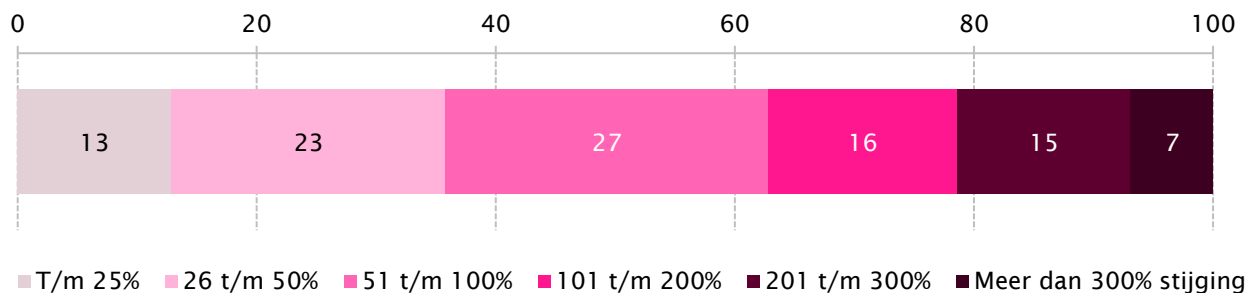
Figuur 3.3 Ontwikkeling energiekosten afgelopen zes maanden voor verenigingen met een eigen energiecontract, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=683)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Voor ruim een derde van de verenigingen (36%) waar de eigen energiekosten zijn gestegen, is de toename minder dan 50 procent (figuur 3.3). Bij ruim vier op de tien (43%) bedroeg de stijging 51 tot 200 procent. De overige 22 procent heeft te maken met een stijging van meer dan 200 procent. Dat is meer dan een verdrievoudiging van de kosten.

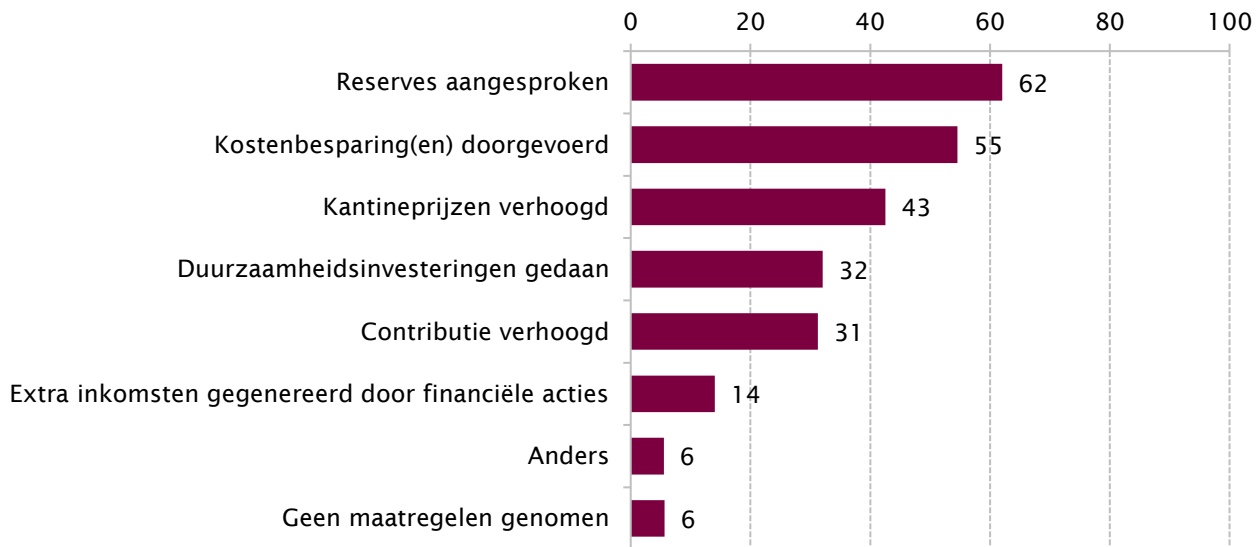
Figuur 3.4 Procentuele stijging energiekosten afgelopen zes maanden voor verenigingen met een eigen energiecontract, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=424)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Verenigingen hanteren verschillende manieren om de gestegen energiekosten op te vangen. Zes op de tien vangen de stijging van de eigen energierekening deels op door de reserves aan te spreken (figuur 3.5). Daarnaast zet ongeveer de helft van de sportverenigingen met stijgende energiekosten kostenbesparingen (55%) en verhoging van kantineprijzen (43%) in. Drie op de tien sportverenigingen met stijgende energiekosten (31%) hebben de contributie verhoogd. Eenzelfde deel (32%) heeft geïnvesteerd in verduurzaming om de stijgende energiekosten op te vangen.

Figuur 3.5 Manieren waarop verenigingen de gestegen energiekosten hebben opgevangen, peilmoment februari/maart 2023 (meerdere antwoorden mogelijk, in gewogen procenten, n=424)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

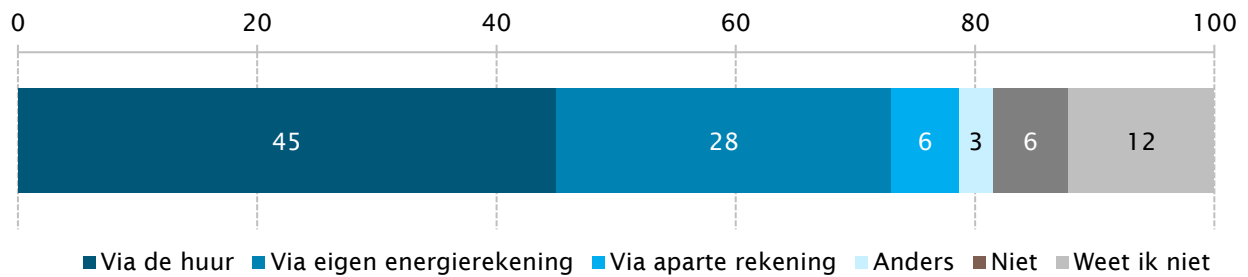
Als andere maatregelen noemen enkele verenigingen dat ze minder trainingen geven en dat er niet gedocht mag worden. Verenigingen noemen daarnaast dat ze mensen wijzen op hun gedrag. Ze spreken mensen aan of hangen flyers op met het verzoek om deuren te sluiten, lampen uit te zetten of kort te douchen. Ook gebruiken ze minimale veldverlichting tijdens trainingen en wedstrijden. Enkele verenigingen benoemen dat ze gebruik konden maken van subsidies of leningen van de gemeente om de energiekosten te compenseren.

3.2 Energiekosten via huur

Twee derde van de verenigingen in het onderzoek geeft aan één of meerdere sportaccommodaties te huren. Bij verenigingen die sportaccommodaties huren, worden de energiekosten op verschillende manieren doorbelast. Bij bijna de helft worden de energiekosten doorbelast in het huurtarief (figuur 3.6). Drie op de tien verenigingen betalen zelf de energiekosten en 6 procent heeft hiervoor een aparte rekening. Een kleine groep verenigingen geeft aan dat de energiekosten niet in rekening worden gebracht. De gemeente/de verhuurder betaalt de energiekosten of ze huren alleen de grond.

Het zijn met name de verenigingen voor zaalsporten (o.a. judo, basketbal, gymnastiek) en de overige binnensporten (o.a. zwemmen, bridge, schaken, darts) waar de energiekosten in de huur zijn doorbelast. Verenigingen die hun eigen energierekening betalen zijn voornamelijk verenigingen voor veldsport (o.a. voetbal, hockey, tennis) en overige buitensporten (o.a. paardensport, atletiek, jeu de boules). Zij beschikken vaker over een eigen accommodatie en/of kantine.

Figuur 3.6 Manieren waarop de energiekosten bij het huren van (sport)accommodaties worden doorbelast (in gewogen procenten, n=655)

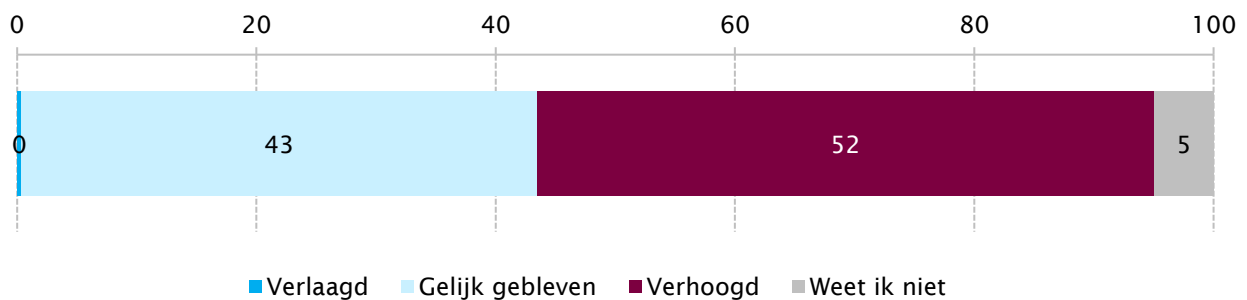

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Ontwikkeling huurtarief

Bij de helft van de sportverenigingen is het huurtarief van de (sport)accommodaties de afgelopen zes maanden verhoogd (figuur 3.7). Bij vier op tien is het huurtarief gelijk gebleven. Met name bij de verenigingen waar de energiekosten in het huurtarief zitten is het tarief verhoogd.

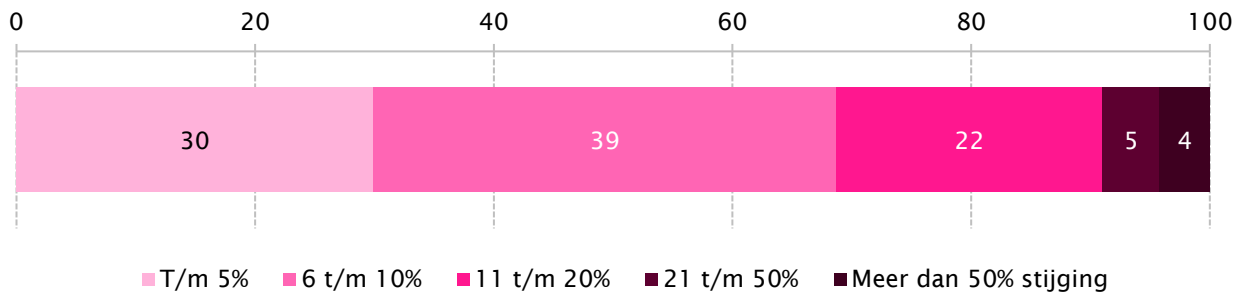
Figuur 3.7 Ontwikkeling huurtarief (sport)accommodatie(s) afgelopen zes maanden voor verenigingen, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=655)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

De stijging in het huurtarief bleef voor drie op de tien hurende verenigingen (30%) beperkt tot maximaal 5 procent (figuur 3.8). Voor vier op de tien (39%) stegen de huurtarieven met 6 tot 10 procent. Bij ruim een kwart van de verenigingen (27%) lag de stijging tussen de 11 en 50 procent en in enkele gevallen (4%) is de stijging 51 procent of hoger. De procentuele stijging van het huurtarief is hoger bij de verenigingen waarbij de energiekosten in de huur worden meegenomen dan bij de andere verenigingen.

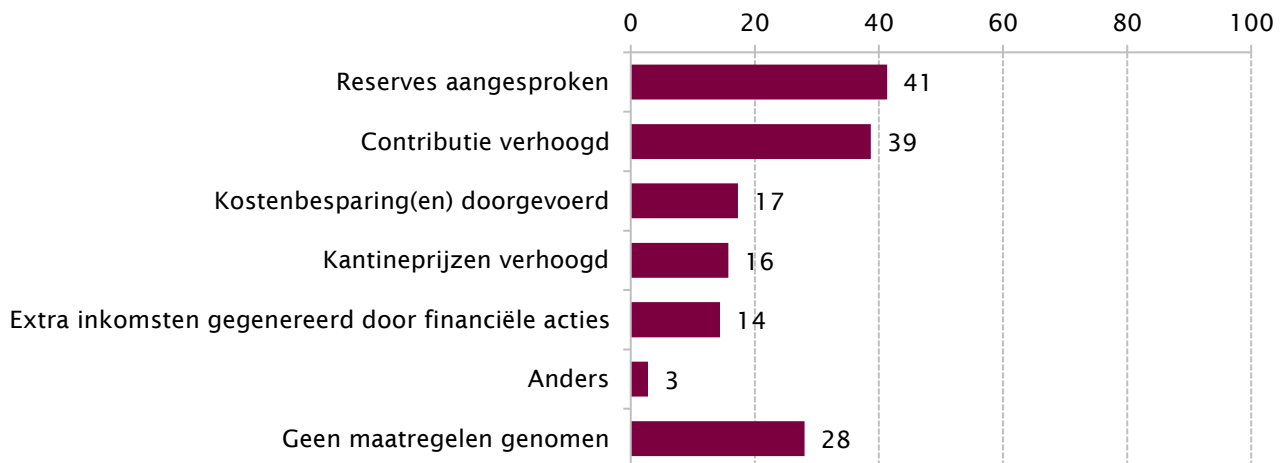
Figuur 3.8 Procentuele stijging huurtarief (sport)accommodaties afgelopen zes maanden, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=262)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Om de gestegen huurtarieven op te vangen spreken de verenigingen vooral hun reserves aan (41%) en/of verhogen ze de contributie (39%) (figuur 3.9). Dit is vergelijkbaar met de manieren waarop verenigingen die zelf hun energierekening betalen de gestegen kosten opvangen. Voor verenigingen die sportaccommodaties huren en deze daarmee veelal niet zelf in beheer hebben, is het lastiger om kostenbesparingen door te voeren of kantineprijzen te verhogen.

Figuur 3.9 Manieren waarop verenigingen de gestegen huurkosten hebben opgevangen, peilmoment februari/maart 2023 (meerdere antwoorden mogelijk, in gewogen procenten, n=333)

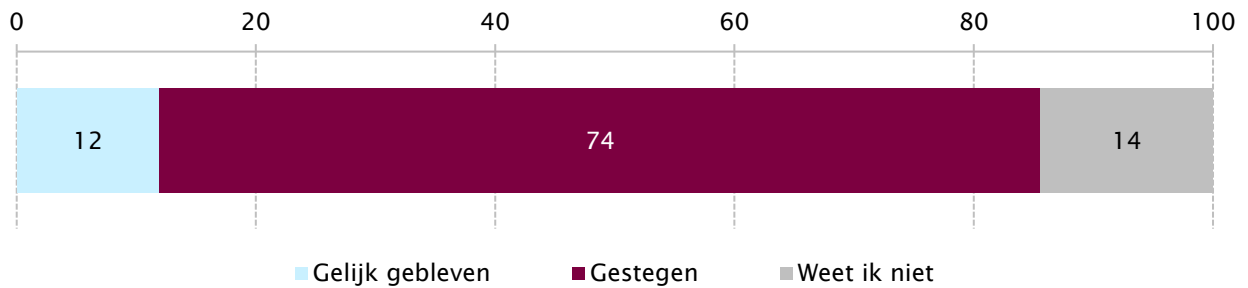

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

3.3 Aparte energierekening naast de huur

Bij 6 procent van de verenigingen die (sport)accommodaties huren, worden de energiekosten apart in rekening gebracht. Bij drie kwart van deze verenigingen (74%) zijn de energiekosten in de afgelopen zes maanden gestegen. Bij 12 procent van de verenigingen bleven de apart in rekening gebrachte energiekosten gelijk.

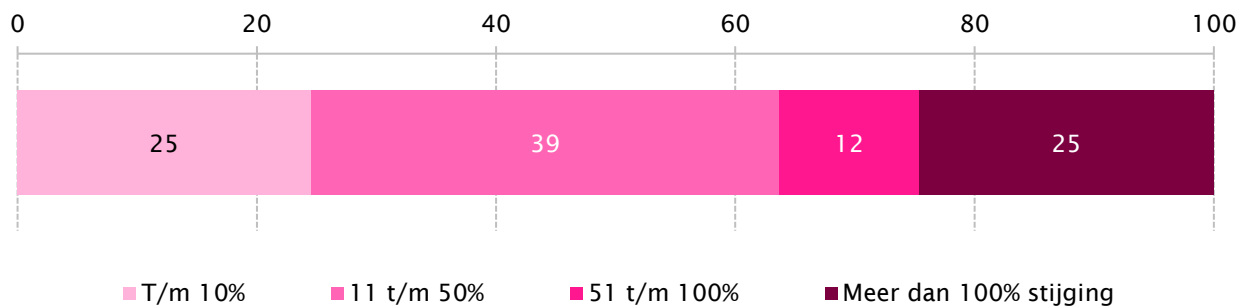
Figuur 3.10 Ontwikkeling energiekosten afgelopen zes maanden voor verenigingen die apart een rekening betalen naast de huur, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=49)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

De procentuele stijging van de aparte energierekening lag voor een kwart van de verenigingen op of onder de 10 procent (figuur 3.11). Bij vier op de tien verenigingen (39%) lag deze stijging tussen de 11 en 50 procent. Voor een kwart van deze verenigingen (25%) zijn de energiekosten meer dan verdubbeld.

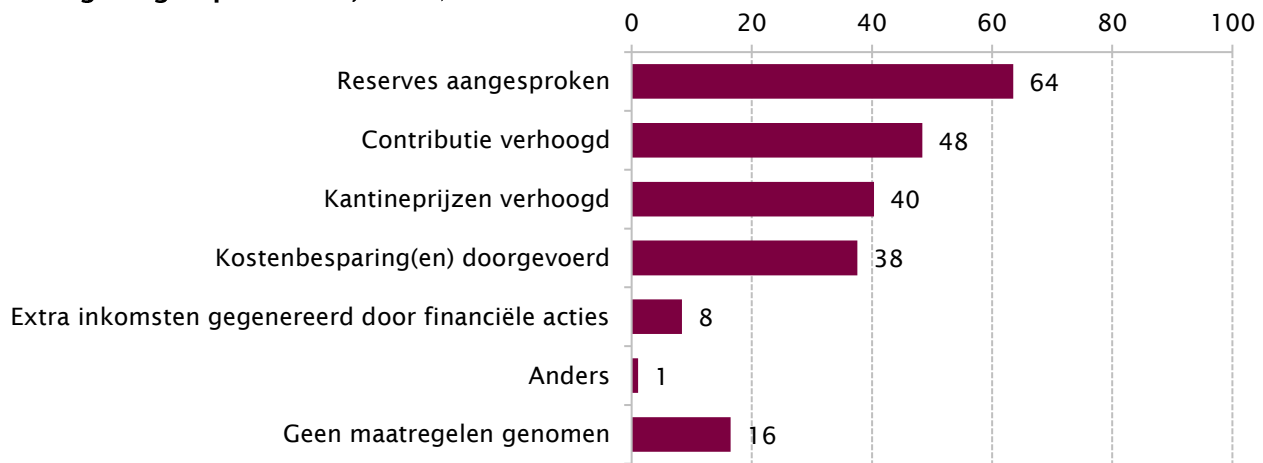
Figuur 3.11 Procentuele stijging energiekosten afgelopen zes maanden voor verenigingen die apart een rekening betalen naast de huur, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=28)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Ook deze groep verenigingen vangt de gestegen energiekosten met name op door de reserves aan te spreken en de contributie te verhogen (figuur 3.12).

Figuur 3.12 Manieren waarop verenigingen de gestegen energiekosten hebben opgevangen, peilmoment februari/maart 2023 (meerdere antwoorden mogelijk, in gewogen procenten, n=38)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

4. Contact gemeenten, steunmaatregelen

Contact gemeenten

37 procent van de responderende verenigingen sprak in de afgelopen periode met de gemeente over gestegen energiekosten. Van de verenigingen waar de energielasten een (zeer) groot probleem vormen deed de helft dit (50%). Verenigingen die zelf de energierekening betalen (45%) nemen vaker contact op met de gemeente dan verenigingen die niet zelf de energierekening betalen (23%). De grote verenigingen en de veldsportverenigingen doen dit ook vaker. Ondanks dat verenigingen met minder dan 100 leden vaker op het punt van omvallen staan, hadden ze minder vaak (27%) contact met de gemeente dan grotere verenigingen (57%).

De verenigingen die toelichting gaven over hun contact met de gemeente, gaven aan dat ze subsidie hebben aangevraagd bij de gemeente, maar daarop verder (nog) geen reactie van de gemeente hebben ontvangen. De subsidieaanvragen gaan vaak over tegemoetkoming in de kosten of verduurzaming. Een enkele vereniging geeft aan een eenmalige korting of subsidie te hebben ontvangen. Ook geven enkele verenigingen aan dat zij niks ontvangen van de gemeente.

Verschillende verenigingen geven aan dat hun gemeente een inventarisatie over de energielasten heeft gedaan bij de verenigingen via enquêtes. Verenigingen hebben deze enquêtes ingevuld, maar de uitkomsten van de enquêtes worden vaak niet gedeeld met de verenigingen. Ook hebben gemeenten informatie gedeeld over subsidiemogelijkheden en de TEK-regeling via mails en informatieavonden. Enkele verenigingen geven aan dat hun gemeente een noodfonds heeft opgezet voor verenigingen die bijna omvallen.

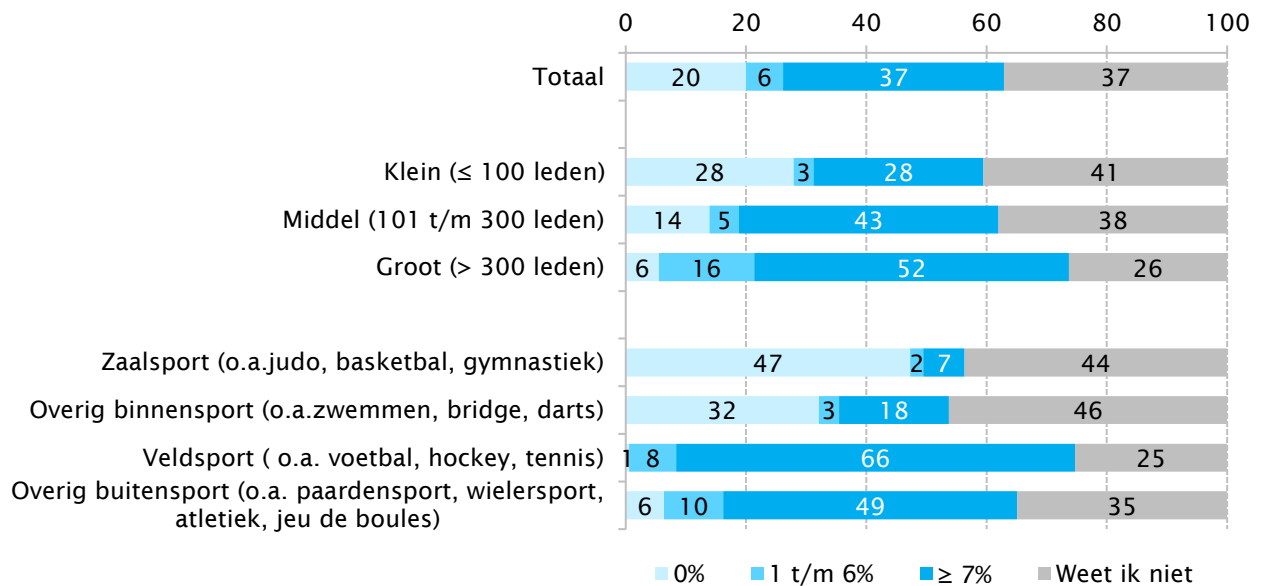
Steunmaatregelen

Ongeveer een kwart van de verenigingen die energiekosten betalen (24%) is van plan gebruik te maken van landelijke steunmaatregelen zoals de TEK. Bij veel verenigingen is nog onzekerheid over de landelijke regelingen. Zo weet 21 procent niet of ze hier gebruik van gaan maken en is 24 procent niet op de hoogte van de steunmaatregelen. Met name veldsportverenigingen, verenigingen die zelf de energiekosten betalen en verenigingen waar energielasten een (zeer) groot probleem vormen, zijn van plan gebruik te maken van de landelijke regelingen. Opvallend is dat een derde van de verenigingen waar energielasten een (zeer) groot probleem vormen niet op de hoogte is van de steunmaatregelen.

Om in aanmerking te komen voor de landelijke TEK-regeling moeten de energiekosten minimaal 7 procent van de omzet bedragen. Ruim een derde van de verenigingen die energiekosten betalen, geeft aan dat de energiekosten minimaal 7 procent van de omzet bedragen (figuur 4.1). Een vijfde van de verenigingen stelt dat de energiekosten 0 procent van de omzet bedragen. Dit zijn meestal verenigingen die de energiekosten alleen via de huur betalen. Voornamelijk bij grote verenigingen (52%), veldsportverenigingen (66%) en overige buitensportverenigingen (49%) bedragen de energiekosten minimaal 7 procent van de omzet.

Van de verenigingen waar de energielasten een (zeer) groot probleem vormen, heeft 58 procent een aandeel energielasten boven de 7 procent van de omzet. Daarnaast weet 31 procent van de verenigingen in deze groep niet welk deel de energielasten vormen ten opzichte van de omzet.

Figuur 4.1 Aandeel energiekosten van omzet van verenigingen die energiekosten betalen, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=918)

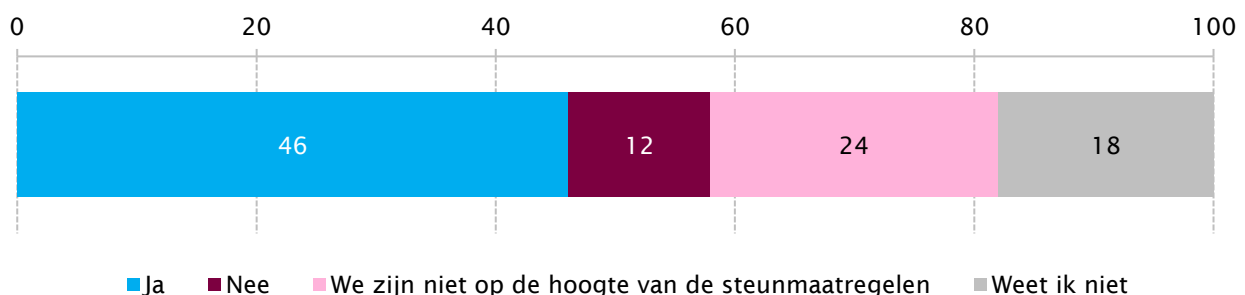

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Van de verenigingen die zeggen op het punt van omvallen te staan, zit 34 procent boven het minimum om voor de TEK-regeling in aanmerking te komen. 27 procent stelt dat de energielasten 0 procent van de omzet bedragen en 36 procent weet niet welk deel dit is. Door deze spreiding ontstaat geen eenduidig beeld over het type vereniging dat aangeeft op dit moment op omvallen te staan. In deze groep zitten zowel hurende verenigingen waarbij het aandeel van de energiekosten onduidelijk is, als verenigingen met een eigen accommodatie, waar de energiekosten in uiteenlopende mate zijn gestegen.

Van de verenigingen waar de energiekosten 7 procent of meer van de omzet bedragen, is bijna de helft van plan gebruik te maken van landelijke steunmaatregelen zoals de TEK (figuur 4.2). Een kwart is niet op de hoogte van de steunmaatregelen. Opvallend is dat ook verenigingen met een kleiner aandeel dan 7 procent aan energiekosten in de omzet van plan zijn gebruik te gaan maken van landelijke steunmaatregelen.

Figuur 4.2 Plannen om landelijke steunmaatregelen te gebruiken van verenigingen waar energiekosten minimaal 7 procent van de omzet bedragen, peilmoment februari/maart 2023 (in gewogen procenten, n=427)

Bron: Mulier Instituut, Vragenlijst gevolgen energiekosten voor sportverenigingen, februari/maart 2023.

Bijlage 1 Vragenlijst

Gevolgen stijgende energiekosten voor de sportvereniging

Welkom!

Fijn dat u deze vragenlijst wilt invullen. De vragenlijst is onderdeel van onderzoek met als doel inzicht te krijgen in de gevolgen van de stijging van de energiekosten voor sportverenigingen. Hiervoor werken we samen met NOC*NSF en het ministerie van VWS.

Het invullen van de vragenlijst kost 10-15 minuten. De informatie wordt vertrouwelijk verwerkt. Heeft u vragen over de vragenlijst, neem dan contact op met Janine van Kalmthout of Peter van Eldert (onderzoek@mulierinstituut.nl)

We willen u vragen de vragenlijst op zijn laatst **6 maart 2023** in te vullen. Met de knoppen 'terug' en 'volgende' gaat u door de vragenlijst. U kunt de vragenlijst niet tussentijds opslaan en later terugkeren om de vragenlijst af te maken. De vragenlijst moet in 1 keer worden ingevuld. Het kan zijn dat uw vereniging door meer organisaties voor de vragenlijst wordt uitgenodigd. Wilt u de vragenlijst maximaal 1x invullen voor uw vereniging.

Komt u problemen tegen of heeft u voorstellen voor verbetering, dan horen wij dat graag! Mail ons via Onderzoek@mulierinstituut.nl.

Alvast heel hartelijk dank voor uw medewerking.

Geel gemarkeerde tekst gaat over de codering van de vragenlijst, en is niet zichtbaar voor de respondenten.

Toekomst van de sportvereniging

1. Hoe ziet u de toekomst van uw vereniging?

- Erg somber
- Somber
- Niet zonnig maar ook niet somber
- Zonnig
- Zeer zonnig

Kunt u uw antwoord toelichten?

.....

2. Hoe zwaar wegen op dit moment de volgende problemen in uw vereniging? Indien er een zeer groot probleem is, geef dan ook aan of dit probleem een bedreiging vormt voor het bestaan van uw vereniging.

	<i>In onze vereniging is dit ...</i>					<i>en deze zorg bedreigt het voortbestaan van de vereniging</i>
	<i>geen probleem</i>	<i>een klein probleem</i>	<i>een matig probleem</i>	<i>Een groot probleem</i>	<i>een zeer groot probleem</i>	
Ontwikkeling ledenbestand	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ontwikkeling aantal vrijwilligers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ontwikkeling aantal trainers/instructeurs/lesgevers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Financiële situatie van de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De beschikbaarheid van sportaccommodatie(s) waar de vereniging gebruik van maakt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ontwikkeling energielasten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wet- en regelgeving (bijv. drank- en horecawet, hygiëne, milieu etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Veranderingen in de bevolkingssamenstelling in de regio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokale concurrentie van andere sportaanbieders	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Indien bij vraag 2 sprake is van een groot of zeer groot probleem:

2b. Kunt u dit punt van zorg toelichten? .....

3. In hoeverre zijn onderstaande stellingen van toepassing voor uw vereniging?

Helemaal niet, Grotendeels niet, Enigszins, Grotendeels wel, Helemaal

- Het afgelopen jaar kon de vereniging aan al haar financiële verplichtingen voldoen.
- Onze vereniging staat op het punt van omvallen.
- Onze vereniging is voldoende veerkrachtig om de gevolgen van de gestegen energielasten op te vangen. **Inclusief n.v.t. in de antwoorden**

Energiekosten

1. Van welke onderdelen van de sportaccommodatie die uw vereniging gebruikt, betaalt uw vereniging zelf de energiekosten (gas en/of elektriciteit)?

Meer antwoorden mogelijk

- van de sportvoorziening (veldverlichting/baanverlichting/indoor sportruimte, etc.)
- van de kantine/clubgebouw
- van de kleedkamers (en eventuele andere opstallen)
- anders, namelijk.....
- we betalen als vereniging niet zelf de energierekening van de accommodatie die we gebruiken-> **Ga vraag 8**
- de vereniging maakt geen gebruik van (sport)accommodatie(s) (bijv. sporten in de openbare ruimte) -> **ga naar volgend vragenblok**

Vraag 2 indien vraag 1 is niet We betalen als vereniging niet zelf de energierekening

2. Heeft de vereniging een vast of een variabel energiecontract?

- Een vast contract
- Een variabel contract -> **ga naar vraag 5**
- Anders, namelijk.....
- Weet ik niet

Vraag 3 indien vraag 2 is een vast contract

3. Wanneer heeft uw vereniging het vaste energiecontract afgesloten?

- Ongeveer een maand geleden
- Een half jaar geleden
- Een jaar geleden
- Langer dan een jaar geleden
- Weet ik niet

Vraag 4 indien vraag 2 is een vast contract

4. Wanneer loopt het vaste energiecontract af?

- Deze maand
- Binnen een half jaar (binnen 2 tot 7 maanden)
- Binnen een jaar (binnen 7 tot 12 maanden)
- Over een jaar of later
- Weet ik niet

Vraag 5 indien vraag 1 is niet We betalen als vereniging niet zelf de energierekening

5. Hoe hebben de energiekosten van de accommodatie(s) zich de afgelopen zes maanden ontwikkeld?

- Gedaald -> **naar vraag 8**
- Gelijk gebleven -> **ga naar vraag 8**
- Gestegen
- Weet ik niet -> **ga naar vraag 8**

Volgende vraag voor verenigingen waar de energiekosten zijn gestegen. Vraag 5=gestegen.

6. Hoeveel procent bedroeg de stijging van de energiekosten in de afgelopen zes maanden?

.....Percentage stijging

- Weet ik niet

Vraag 7 indien vraag 5=gestegen

7. Hoe is de verhoging van de energiekosten in uw vereniging opgevangen?

Meer antwoorden mogelijk

- De contributie is verhoogd
- De kantineprijzen zijn verhoogd
- De reserves zijn aangesproken
- Extra inkomsten gegenereerd door financiële acties
- Kostenbesparing(en) doorgevoerd
- Duurzaamheidsinvesteringen gedaan
- Anders namelijk,.....
- Geen maatregelen genomen

Kunt u uw antwoord toelichten?

8. Huurt de vereniging een (of meer) (sport)accommodatie(s) voor de reguliere sportactiviteiten?

- Ja
- Nee -> ga naar vraag 16

Vraag 9 indien vraag 8=ja

9. Worden de energiekosten die uw vereniging maakt doorbelast in de huur van de sportaccommodatie en/of sportvoorziening(en)?

- Ja
- Nee, de energiekosten worden apart in rekening gebracht bij de vereniging
- Nee, de energiekosten betaalt de vereniging zelf
- Weet ik niet
- Anders, namelijk.....

Vraag 10 indien vraag 8=ja

10. Hoe heeft het huurtarief van de (sport)accommodatie(s) zich de afgelopen zes maanden ontwikkeld?

- Verlaagd -> naar vraag 13
- Gelijk gebleven -> ga naar 13
- Verhoogd
- Weet ik niet -> ga naar vraag 13

Volgende vraag voor verenigingen waar het huurtarief is verhoogd. Vraag 10=verhoogd.

11. Hoeveel procent bedroeg de verhoging van het huurtarief?

.....Percentage verhoging

- Weet ik niet

Volgende vraag voor verenigingen waar het huurtarief is verhoogd. Vraag 10=verhoogd.

12. Hoe is de verhoging van het huurtarief in uw vereniging opgevangen?

Meer antwoorden mogelijk

- De contributie is verhoogd
- De kantineprijzen zijn verhoogd
- De reserves zijn aangesproken
- Extra inkomsten gegenereerd door financiële acties
- Kostenbesparing(en) doorgevoerd

- Anders namelijk,.....
- Geen maatregelen genomen

Kunt u uw antwoord toelichten?

.....

Vraag 13 t/m 15 indien vraag 9= apart in rekening gebracht.

13. Hoe hebben de energiekosten die apart in rekening zijn gebracht, zich de afgelopen zes maanden ontwikkeld?

- Gedaald -> ga naar vraag 16
- Gelijk gebleven -> ga naar vraag 16
- Gestegen
- Weet ik niet -> ga naar vraag 16

Volgende vraag voor verenigingen waar energiekosten zijn gestegen. Vraag 13=gestegen.

14. Hoeveel procent bedroeg de stijging van deze energiekosten?

.....Percentage verhoging

- Weet ik niet

Volgende vraag voor verenigingen waar energiekosten zijn gestegen. Vraag 13=gestegen.

15. Hoe is de verhoging van deze energiekosten in uw vereniging opgevangen?

Meer antwoorden mogelijk

- De contributie is verhoogd
- De kantineprijzen zijn verhoogd
- De reserves zijn aangesproken
- Extra inkomsten gegenereerd door financiële acties
- Kostenbesparing(en) doorgevoerd
- Anders namelijk,.....
- Geen maatregelen genomen

Kunt u uw antwoord toelichten?

.....

16. Is er contact tussen de vereniging en de gemeente (geweest) naar aanleiding van de gevolgen van de stijgende (energie)kosten?

- Ja
- Nee -> naar vraag 18
- Weet ik niet -> naar vraag 18

Vraag 17 indien vraag 16= ja

17. Kunt aangeven waarover het contact naar aanleiding van de stijgende (energie)kosten ging en wat de uitkomst hiervan was?

.....

18. Is uw vereniging van plan om gebruik te maken van landelijke steunmaatregelen in het kader van stijgende energiekosten zoals de TEK-regeling?

- Ja
- Nee -> naar vraag 20
- Weet niet -> naar vraag 20
- We zijn niet op de hoogte van de steunmaatregelen. -> naar vraag 20

Vraag 19 indien vraag 18= ja

19. Van welke regeling is uw vereniging van plan gebruik te maken?

.....

20. Kunt u de kosten voor gas en elektriciteit uitdrukken in een percentage van de omzet van 2022?

Als uw vereniging geen kosten voor gas en elektriciteit heeft, vult u een 0 in.

.....procent van de omzet in 2022 voor gas en elektriciteit

- Weet ik niet

Algemeen

21. Welke tak van sport wordt in de vereniging beoefend?

Bij meer takken van sport a.u.b. die tak van sport, die in de club het belangrijkste is, als eerste noemen. Indien verschillende takken van sport in de vereniging een gelijkwaardige plaats innemen, en de vereniging als een multi- of omnisportvereniging moet worden beschouwd, a.u.b. ook dat vermelden.

Programmeur: De nummers zijn de codes van de antwoorden en niet zichtbaar voor de respondent. Deze codes, nummers graag hanteren zodat de sporten onder deze nummers in de dataset komen.

Bij 45 en 80 een antwoordmogelijkheid creëren voor een open antwoord.

1	Aangepaste sporten	22	Fietsen/Wielrennen
2	Atletiek	84	Fitness binnen, individueel en in groep
3	Autosport	85	Fitness buiten, zoals bootcamp
4	Badminton	23	Golf
5	Basketbal	24	Gymnastiek
6	Base-/softball	25	Handbal
7	Beachvolleybal	27	Hardlopen/trimmen
8	Biljart	87	Hengelsport
9	Boksen	28	Hockey
10	(Hand)Boogschieten	86	Hondensport
11	Bowlen	29	Honk- en softbal
12	Bowls	30	Inline hockey
13	Bridge	31	Jeu de boules/Pétanque
14	Cricket	32	Judo
81	Curling	33	Kaartspelen (klaverjassen/jokeren exclusief bridge)
15	Dammen	34	Kaatsen
16	Dans	35	Kanosport
17	Darts	36	Kegelen
18	Denksport	37	Klimsport
19	Duiksport	38	Klootschieten
20	Fietscrossen	39	Koersbal
21	Dynamic Tennis		

40	Kolven	62	Tafeltennis
41	Korfbal	63	Tennis
42	Krachtsport	64	Touwtrekken
43	Midgetgolf	65	Triathlon
44	Motorsport	66	Turnen
46	Onderwatersport	67	Ultimate Frisbee
47	Paardensport	68	Vecht- en verdedigingssport
88	Padel	69	Vliegsport
48	Reddingsbrigade (zwemmend redden)	70	Voetbal
49	Roeien	71	Volleybal
50	Rugby	72	Wandelsport
51	Schaatsen	73	Waterpolo
52	Schaken	74	Overige Watersport
53	Schermen	75	Windsurfen (wind- en kitesurfen)
54	Schietsport	76	IJshockey
55	Senioren­sport	77	Zaalvoetbal
56	Sjoelen	78	Zwemmen
57	Skatesport	79	Zeilen
58	Skeelers	83	Yoga (ook pilates en poweryoga)
59	Skiën/Snowboarden		
60	Survival	45	Multi- of omnisportvereniging, namelijk
61	Taekwondo	80	Anders, namelijk.....

22. Heeft de vereniging een eigen sportaccommodatie of –complex?

De term ‘eigen’ is ruim geïnterpreteerd. Ook wanneer de voorzieningen waarvan de vereniging gebruikmaakt niet in eigendom zijn bij de vereniging, maar zij wel verantwoordelijk is voor het dagelijkse beheer en onderhoud ervan, is er sprake van een eigen sportaccommodatie of -complex.

- Ja
- Min of meer; de vereniging beheert haar voorzieningen met een (of meer) andere club(s).
- Nee

23. Beschikt de vereniging over een eigen kantine?

De term ‘eigen’ is ruim geïnterpreteerd. Ook wanneer de kantine waarvan de vereniging gebruik maakt niet in eigendom is bij de vereniging, maar zij wel verantwoordelijk is voor de dagelijkse exploitatie ervan, is er sprake van een kantine in eigen beheer.

- Ja
- Min of meer; de vereniging beheert haar kantine met een (of meer) andere club(s).
- Nee

24. Hoeveel leden en donateurs heeft de vereniging in totaal?

Als u niet over het exacte aantal beschikt, geef dan een reële schatting

Totaal leden en donateurs   aantal.....

25. In welk jaar is uw vereniging opgericht?

Graag het jaartal in 4 cijfers invullen.

.....

26. Wat is de 4-cijferige postcode van de vestigingsplaats van uw vereniging?

Postcode in 4 cijfers: ....

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl